

TEBLİĞ

Tarım ve Orman Bakanlığı'ndan:

HAYVANCILIK DESTEKLEMELERİ UYGULAMA TEBLİĞİ
(TEBLİĞ NO: 2024/23)'NDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA
DAİR TEBLİĞ (TEBLİĞ NO: 2025/30)

MADDE 1- 17/8/2024 tarihli ve 32635 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hayvancılık Desteklemeleri Uygulama Tebliği (Tebliğ No: 2024/23)'nin 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde yer alan "en az 104 saatlık" ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Aynı Tebliğin 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (ç) bendine aşağıdaki cümle eklenmiş, (e) ve (g) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (i) bendinin (9) numaralı alt bendinde yer alan "yılın son gününe" ibaresi "yılı Ekim ayının son iş gününe" şeklinde değiştirilmiş, aynı maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkra aşağıdaki bent eklenmiştir.

"Aile işletmesi desteği alan toplam buzağı veya malak sayısı 10 başı geçemez."

"e) Destekleme yılı takvimi son günü itibarıyla TÜRKVET'ten alınan kayıtlarda, hastalıktan ari olarak tespit edilen ve il müdürlüğü tarafından HDS'de onaylanan işletmelerde doğan dişi buzağı/malaklara ilave destek verilir. Destekleme yılı son günü alınan kayıtlarda HDS'de arılığı askıda olan işletmeler, sonraki yılın 1 Temmuz tarihli TÜRKVET kayıtlarında arılık sertifikası iptal edilmeden yenilenmiş ve il müdürlüğü tarafından HDS'de tanımlanmış ise ari işletme ilave desteğinden yararlanır."

"g) Destekleme yılı takvimi son günü itibarıyla, TÜRKVET'ten alınan kayıtlarda, AB onaylı süt çiftliği sertifikasına sahip olan ve il müdürlüğü tarafından HDS'de onaylanan işletmelerde doğan dişi buzağı/malaklara ilave destek verilir. Destekleme yılı takvimi son günü itibarıyla AB onaylı süt çiftliği sertifikası askıda olan işletmeler, sonraki yılın 1 Temmuz tarihli TÜRKVET kayıtlarında sertifikası yenilenmiş ve il müdürlüğü tarafından HDS'de tanımlanmış ise AB onaylı işletme ilave desteğinden yararlanır."

"a) Destekleme başvuruları, birinci dönemin başvuru tarihi son gününden itibaren 30 gün içerisinde, ikinci dönemin başvuru tarihi son gününden itibaren 15 gün içerisinde HDS'de ilgili modüle il/ilçe müdürlükleri tarafından kaydedilir. Süresi içerisinde başvuru dilekçesi olduğu halde HDS'ye tanımlanmamış başvurular, birinci dönem için Şubat ayının ikinci haftasının son iş günü, ikinci dönem için Temmuz ayının son iş gününe kadar HDS'ye girilir."

"e) Askıya çıkarılan listelere itirazlar, il/ilçe müdürlüklerine yapılır. İtirazlar, askı süresi bitiminde il/ilçe müdürlüklerince değerlendirilerek karara bağlanır. Askı süresince herhangi bir itiraz olmaz ise icmaller kesinleşmiş kabul edilir."

MADDE 3- Aynı Tebliğin 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendine aşağıdaki cümle eklenmiştir.

"Tanzim edilen tespit tutanağının hayvan sahibi tarafından imzalanmış olması, destekleme başvurusu için yeterlidir."

MADDE 4- Aynı Tebliğin 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan "iki" ibareleri "üç" şeklinde değiştirilmiş, (i) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (e) bendine aşağıdaki cümle eklenmiş ve aynı maddenin dördüncü fıkrasının (a) bendinde yer alan "ikinci" ibaresi "ikinci ve üçüncü" şeklinde değiştirilmiş, (b) ve (ç) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı fıkranın (f) bendinde yer alan "İkinci" ibaresi "Üçüncü" şeklinde değiştirilmiştir.

"ı) Destekleme dönemlerinde, temel desteğe esas kuzu sayısı, destekleme yılı son günü (31 Aralık) itibarıyla TÜRKVET kayıtlarında yer alan kişiye ait toplam anaç koyun sayısının 1,5 katını geçemez. Destekleme takvim yılı başlangıcı itibarıyla üzerinde işletme kaydı bulunan; kadın yetiştiricilerin veya son takvim gününde 41 yaşından gün almamış yetiştiricilerin ilave desteğine esas dişi kuzu sayısı ise temel desteğe esas kuzu sayısının % 55'ini geçemez ve hazırlanacak icmallerde dişi kuzular öncelikli olarak gösterilir. Desteklemeye esas oğlak sayısı ise, 31 Aralık itibarıyla TÜRKVET kayıtlarında yer alan kişiye ait toplam anaç keçi sayısının 1,5 katını geçemez. Destekleme yılı son günü (31 Aralık) itibarıyla TÜRKVET kayıtlarında anaç koyun veya anaç keçi kaydı bulunmayan işletmeler, destekleme kapsamı dışında tutulur."

"a) Başvurular birinci dönem için, destekleme yılı Eylül ayının ilk iş gününde başlar, Aralık ayının ilk iş gününe kadar devam eder. İkinci dönem için bir sonraki yılın Nisan ayının ilk iş gününde başlar ve 15 Haziran tarihine kadar devam eder. Üçüncü dönem için ise bir sonraki yılın Kasım ayının ilk iş günü başlar ve Kasım ayının üçüncü haftası son iş gününe kadar devam eder. Yetiştiriciler destekleme başvurusunu üyesi oldukları damızlık koyun keçi yetiştiricileri birliğine dilekçe ile yapar. Birinci dönemde başvurusu olan yetiştiriciler, ikinci ve üçüncü dönemler içinde başvuru yapmış sayılır. Birinci dönemde başvuru yapamayanlar ikinci veya üçüncü dönemlerde başvuru yapabilir. Birinci dönemde başvuruda bulunduğu halde, eksikleri nedeniyle desteklemeden yararlanamayanlar, ikinci veya üçüncü dönemlerde eksikliğin giderilmesi halinde desteklemeden yararlandırılır. Damızlık koyun keçi yetiştiricileri birliğinin bulunmadığı illerde başvurular, dilekçe ile il/ilçe müdürlüklerine yapılır.

b) Süresi içerisinde başvuru dilekçesi olduğu halde HDS'ye tanımlanmamış başvurular, birinci dönem için Şubat ayının ikinci haftasının son iş günü, ikinci dönem için ise Temmuz ayının son iş gününe kadar HDS'ye girilir. Üçüncü dönem başvuru süresi geçtikten sonra yapılan tüm başvurular geçersizdir. Başvurular, destekleme yılı için geçerlidir.”

“Aynı ilde birden fazla işletmesi bulunan yetiştiricilerin tek başvuru yapması yeterlidir.”

“b) Birinci dönemde kuzu/oğlak desteği için destekleme takvim yılı son gün tarihli TÜRKVET verileri, ikinci dönemde sonraki yılın 1 Temmuz tarihli TÜRKVET verileri, üçüncü dönemde ise sonraki yılın 1 Aralık tarihli TÜRKVET verileri esas alınarak hazırlanan icmal-1 askı listesi, il/ilçe müdürlüğünde askıya çıkarılır. Askı başlangıç ve bitimi tutanağa bağlanır.”

“c) Kuzu/oğlak desteğinde icmal-2'ler hazırlanırken; birinci dönem için sonraki yılın 15 Şubat tarihli TÜRKVET verileri, ikinci dönem için sonraki yılın 1 Ağustos tarihli TÜRKVET verileri, üçüncü dönem için ise sonraki yılın 31 Aralık tarihli TÜRKVET verileri esas alınır.”

MADDE 5- Aynı Tebliğin 7 nci maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, ikinci fıkrasının (a), (b) ve (e) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve aynı maddenin üçüncü fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Kuzu/oğlak desteklemesi kapsamında, en az 150 baş temel desteği hak eden kuzu/oğlağı bulunan, damızlık koyun keçi yetiştiricileri il birliğine üye ve birlik olmayan illerdeki işletmelere en fazla bir sürü yöneticisi için Kararda belirtilen katsayıda sadece 150 baş kuzu/oğlak üzerinden ilave destek ödenir.”

“a) Küçükbaş hayvancılık desteğine başvuran yetiştiriciler, sürü yöneticisi (çoban) istihdamı desteğine de başvurmuş sayılır. Destekleme yılı içerisinde, bir işletme adına kayıt edilen çoban farklı bir işletme adına destek için kayıt edilemez.

b) Sürü yöneticisi istihdamı ilave desteğinden yararlanmak isteyen yetiştiriciler, birinci dönem için bu fıkranın (c) bendinde yer alan belgeleri destekleme yılını takip eden yılın 5 Ocak tarihine kadar, ikinci dönem için 15 Haziran tarihine kadar, üçüncü dönem için ise Kasım ayının üçüncü haftası son iş gününe kadar il/ilçe müdürlüklerine teslim eder. İl/ilçe müdürlükleri, sürü yöneticisi istihdamı ilave desteğinden yararlanmak için evraklarını teslim eden yetiştiricilerin başvurularını; birinci dönem için 9 Ocak, ikinci dönem için 1 Temmuz, üçüncü dönem için ise 30 Kasım tarihine kadar HDS üzerinde onaylar. Küçükbaş hayvancılık desteği başvuru süresi içerisinde başvurmayanlar, destekleme kapsamında değerlendirilmez.”

“e) Başvuru zamanında desteklemeye esas istenen belgelerin temininden ve bilgilerin doğruluğundan işletme sahibi/çoban, kontrolünden il/ilçe müdürlükleri sorumludur.”

“(3) Başvurular, icmallerin düzenlenmesi ve değerlendirilmesine dair usul ve esaslar şunlardır:

a) İl/ilçe müdürlükleri; işletmenin çobanına ait Sosyal Güvenlik Kurumu prim ödemesi durumunun, prim borçluluk durumunun ve primlerin uygun hizmet kodundan yatırılıp yatırılmadığının sorgulamasını, il/ilçe sosyal güvenlik müdürlüklerinden yapar.

b) İcmal hazırlama, askı, itiraz, ödeme süreçlerine ait takvim küçükbaş desteklemesi kapsamında yürütülür.

c) HDS'ye başvurusu kaydedilen yetiştiricilerden, sürü yöneticisi istihdamı desteği onayı sehven yapılamayanların onay işlemlerinde sistemi açıp kapatmaya HAYGEM yetkilidir.”

MADDE 6- Aynı Tebliğin 10 uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, (c) bendi yürürlükten kaldırılmış ve aynı maddenin beşinci fıkrasına aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“b) Birlikler ve il/ilçe müdürlükleri, başvuruların KES'e zamanında kaydedilmesinden sorumludur.”

“e) Destekleme başvurusunda sunulan müstahsil makbuzlarının; kesim tarihinden itibaren 60 günlük süre içinde canlı hayvan veya karkas et olarak, avansa bağlı ödemelerde ise kesim tarihinden önceki 7 gün içinde canlı hayvan olarak düzenlenmiş olması gerekir.

f) Destekleme ödemesi tamamlandıktan sonra başvurulara ait bilgiler, KES'ten HDS'ye HAYGEM tarafından aktarılır.”

MADDE 7- Aynı Tebliğe 11 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde eklenmiştir.

“Hayvan ve sürü sağlığı desteği

MADDE 11/A- (1) Hayvan ve sürü sağlığı desteği verilebilmesinin şartları şunlardır:

a) Hayvan ve sürü sağlığı desteği; Bakanlık tarafından belirlenen veteriner biyolojik ürün ve hayvan tanımlama araçlarını, sığır cinsi ile koyun ve keçi türü hayvanlarına uygulattıran yetiştiricilere ödenir.

b) Veteriner biyolojik ürün ve hayvan tanımlama aracı uygulamalarının yapıldığı işletmelerin, TÜRKVET'te kayıtlı olması zorunludur.

c) Veteriner biyolojik ürün ve hayvan tanımlama aracı uygulamalarının resmi veteriner hekimler, veteriner sağlık teknikerleri/teknisyenleri ile il müdürlükleri tarafından protokolle ürün uygulama ve kayıt yetki devri yapılan gerçek kişiler ile tüzel kişiler adına uygulama yapan personel tarafından yapılması gerekir.

ç) Hayvanlara uygulanan veteriner biyolojik ürün ve tanımlama araçlarına ait bedeller ile bunlara ait uygulama ücretlerinin bir protokol kapsamında üçüncü kişiler tarafından ödendiği uygulamalar için hayvan ve sürü sağlığı desteği ödenmez.

(2) Hayvan ve sürü sağlığı desteği kapsamına giren veteriner biyolojik ürün ve hayvan tanımlama aracı uygulamaları ile bu uygulamalar karşılığında ödenecek birim destekleme miktarları, her destekleme dönemi için HAYGEM tarafından belirlenir ve HAYGEM'e ait internet sitesinden duyurulur.

(3) Hayvan ve sürü sağlığı desteği yıl içinde üçer aylık dört dönem halinde ödenir. HAYGEM tarafından gerekli görülmesi halinde dönem sayıları veya süreleri üzerinde değişiklik yapılabilir. Destekleme dönemleri, HAYGEM'e ait internet sitesinden duyurulur.

(4) Hayvan ve sürü sağlığı desteğine başvuru ve destekleme icmallerinin hazırlanması aşağıdaki şekilde gerçekleştirilir:

a) Veteriner biyolojik ürün ve hayvan tanımlama araçlarını hayvanlarına uygulattıran yetiştiriciler, TÜRKVET'ten alınarak tanımlama ve aşılama verilerinin işlenmesinde kullanılan kare kodlu belgenin ilgili bölümünü imzalamak sureti ile hayvan ve sürü sağlığı desteğine başvuru yapmış kabul edilirler.

b) Destek döneminin bitiş tarihini takiben 11 inci günde icmal-1 listesi, HDS üzerinden ilçe müdürlüklerinin kontrolüne açılır. Kontrolü tamamlanan liste askıya çıkarılır. İtiraz süresi sonunda askıdan indirilen liste kesinleşir ve onaylanarak il müdürlüklerine gönderilir.

c) İl müdürlüklerine gönderilen icmal-1 listeleri, il müdürlükleri tarafından HDS üzerinden alınan icmal-2 listesi ile karşılaştırılır, kontrolleri tamamlanan listeler onaylanarak HAYGEM'e gönderilir.

ç) HAYGEM'e gönderilen icmal-2 listeleri, HDS üzerinden alınan icmal-3 listesi ile karşılaştırılır, kontrolleri tamamlanan icmal-3 listesi desteğe esas liste olarak HDS'ye kaydedilir.

d) Hayvan ve sürü sağlığı desteğinin; dönemleri, icmal hazırlama, askı, itiraz, kesin icmal ve benzeri destekleme süreçlerine ait takvim HAYGEM tarafından belirlenerek internet sitesinde duyurulur.”

MADDE 8- Aynı Tebliğin 12 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 12- (1) Hayvan genetik kaynaklarının yerinde korunmasına ilişkin desteklemelere dair şartlar şunlardır:

a) Hayvansal üretimle iştigal eden, işletmesi ve hayvanları Bakanlık kayıt sistemine kayıtlı yetiştiricilere sözleşmede taahhüt ettikleri destekleme şartlarını yerine getirmeleri halinde ödeme yapılır. Türkiye Arı Yetiştiricileri Merkez Birliğine Üye İl Birlikleri haricindeki yerinde koruma desteklemesinden yararlanacak yetiştirici, koruma yerinde ikamet eder ve destek aldığı türün farklı ırklarına ait erkek materyal bulunduramaz ve ipek böceği hariç herhangi bir melezleme yapamaz. Hayvancılıkla uğraşan yetiştiriciler arasından, çocuklarından en az birisi yanında olan, yetiştiricilik dışında bir işle uğraşmayan, tarımsal eğitim görmüş, büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliğini bir arada yapmayanlar tercih edilir.

b) Desteklemeden ilk defa yararlanmak isteyen yetiştiriciler ile destekleme yılı içerisinde koruma proje sözleşmesi sona erip projeye devam etmek isteyen yetiştiriciler bu Tebliğin yayımı tarihinden itibaren 45 gün içinde il/ilçe müdürlüklerine Ek-1'de yer alan dilekçe ve yerleşim yeri ve diğer adres belgesi ile koruma desteklemesinden yararlanmak üzere başvuruda bulunabilirler. İl müdürlüğü başvuru yapan yetiştiricilere ilişkin talepleri türlere ve ırklara göre birleştirilerek TAGEM'e gönderir. Destekleme kapsamına alınacak yetiştiricilerin seçimini seçim komisyonu yapar. İl/ilçe müdürlükleri, başvuru yapanlar arasından seçim komisyonu tarafından seçilen hayvanların tür, ırk, cinsiyet, işletme ve sahiplik bilgisi açısından Bakanlık kayıtları ile uyumluluğunu kontrol eder. Gerekliyse bilgiler il/ilçe müdürlükleri tarafından, proje liderinin müracaatı tarihinden itibaren en geç 30 takvim günü içerisinde güncellenir. Projeye seçilen yetiştiriciler, proje gerekliliklerini yerine getireceğine dair içeriği ve süresi TAGEM'ce belirlenen sözleşmeyi imzalar.

c) Koruma kapsamında aşağıdaki tabloda belirtilen illerde, karşılarında gösterilen ırk ve sayıda hayvan/arılı kovan/kg yaş koza için destekleme ödemesi yapılır.

İrk	İl	Toplam Desteklenecek Hayvan Sayısı (Baş/Arısı Kovan/Yaş Koza)
Boz İrk Sığırı	Edirne, Bursa, Balıkesir, Çanakkale, Kocaeli	2.500
Kilis Sığırı (Güney Anadolu Kırmızısı)	Hatay, Şanlıurfa, Mersin, Gaziantep, Batman, Diyarbakır	3.000
Yerli Güney Sarısı Sığırı	Adana, Hatay, Diyarbakır, Kahramanmaraş, Şanlıurfa, Mersin, Osmaniye	4.000
Yerli Kara Sığırı	Ankara, Antalya, Çankırı, Konya, Karaman, Manisa, İzmir	4.000
Arılı Koyunu	Trabzon	2.000
Çepni Koyunu	Trabzon, Giresun	2.000
Dağlıç Koyunu	Afyonkarahisar, Konya	1.500
Gökçeada Koyunu	Çanakkale	1.500
Hemşin Koyunu	Artvin, Erzurum	1.000
Kıvırcık Koyunu	Kırklareli	1.000
Norduz Koyunu	Van	2.000
Of Koyunu	Trabzon, Rize	2.500
Sakız Koyunu	İzmir	1.000
Suruç Koyunu	Şanlıurfa	1.000
Ankara (Tiftik) Keçisi	Siirt, Kırıkkale, Bolu, Mardin, Şırnak	5.000
Halep (Şam) Keçisi	Gaziantep, Hatay, Adana, Mersin	2.000
Honamlı Keçisi	Antalya, Isparta, Konya	2.000
İspir Keçisi	Rize, Erzurum, Trabzon	3.000
Kaçkar Keçisi	Artvin, Rize	1.000
Kilis Keçisi	Kilis, Hatay	1.000
Mahalli Keçisi	Diyarbakır	1.000
Efe Arısı	Çanakkale	1.000
Kafkas Arısı	Ardahan, Artvin	12.000
Trakya Arısı	Kırklareli	10.000
Yığılca Arısı	Düzce	10.000
İpek böceği (Bursa Beyazı)	Bursa, Bolu, Eskişehir	150 (kg)
İpek böceği (Bursa Beyazı Alaca)	Bursa, Bolu, Eskişehir	150 (kg)
İpek böceği (Milas Sarısı)	Muğla	150 (kg)
Büyükbaş Hassas Koruma		
Doğu Anadolu Kırmızısı Sığırı	Erzurum, Kars, Artvin, Ağrı, Bingöl, Van, Muş, Ardahan, Iğdır	1.000
Zavot Sığırı	Ardahan, Kars	1.000
Küçükbaş Hassas Koruma		
Çine Çaparı Koyunu	Aydın	500
Kaçeli Koyunu	İzmir	500
Karagül Koyunu	Tokat, Amasya	500
Tuj Koyunu	Ardahan, Kars	500
Abaza Keçisi	Artvin	500
Norduz Keçisi	Van	500
Osmanlı (Gürcü) Keçisi	Ardahan	500

ç) Yerinde koruma esasları şunlardır:

1) Doğal yetiştirme ortamında koruma; (c) bendinde belirlenen illerde seçim komisyonunca uygun görülen ve son bir yılda ihbarı mecburi hayvan hastalıkları çıkmamış işletmeler tercih edilir. Ana yollardan ve yerleşim yerlerinden (il/ilçe merkezlerinden) uzak olan, koruma altına alınan ırk dışında ırklar ve melezleri bulunmayan işletmelerin aynı yerleşim yerinde olması tercih sebebidir.

2) Hassas koruma desteği kapsamında proje gerekliliklerini yerine getirmek şartıyla, Evcil Hayvan Genetik Kaynakları Danışma Kurulu Kararları doğrultusunda ve Bakanlık kayıt sistemi (TÜRKVET) ile saha taraması verilerinin değerlendirilmesi sonucunda; ırk popülasyonu 500 baş ve altına düşen Çine Çaparı koyunu, Kaçeli koyunu, Karagül koyunu, Tuj koyunu, Abaza keçisi, Norduz keçisi, Osmanlı (Gürcü) keçisi ile ırk popülasyonu 1.000 baş ve altına düşen Doğu Anadolu Kırmızısı sığırı ve Zavot sığırı ırkı desteklenir. Hassas koruma desteği kapsamındaki ırkları yetiştiren yetiştiricilerin projede yer alan erkek ve dişi hayvan sayısı değişimi TAGEM tarafından değerlendirilir, durumun uygun görülmesi halinde cezai işlem uygulanmaz.

3) Koruma desteklemesinden yararlanan yetiştirici, proje lideri ile iş birliği halinde Bakanlık tarafından istenen kayıtları tutar, ölüm ve zorunlu kesime ait belgeleri muhafaza eder. Doğan yavruardan proje liderinin onayladığı ırk özelliklerine sahip ve sağlıklı olanlar sürü yenilemesinde kullanılır. Korumaya alınan sürüde damızlıkta kullanılacak asgari erkek/dişi hayvan sayısı sözleşmede belirtilir. Bu sürü birden fazla yetiştiricinin iştiraki ile de oluşturulabilir. En az yetiştirici ile bu hayvan sayısının temin edilebileceği işletmelere öncelik verilir. Kafkas, Efe Trakya ve Yığılca arısı ırkı için sadece önceden belirlenmiş izole bölgelerde yetiştiricilik yapanlardan en az 20 ve üzeri koloniye sahip

yetiştiriciler projeye müracaat edebilir. Bal arılarında %10'a kadar kışlatma zararı normal kabul edilip proje liderince tutanak altına alınarak yerinde tespit edilen arılı kovan sayısı kadar destekleme ödemesi yapılır, ancak takip eden yılda arılı kovan sayısı sözleşmede belirtilen sayıya tamamlanır.

4) Koruma sürülerinde devir; sözleşme süresince yetiştirici proje liderinin uygun görmesi ve TAGEM'in onayı ile mevcut koruma sürüsünün tamamını ya da bir kısmını projede yer alan veya projeye devam etmeyi taahhüt eden başka bir yetiştiriciye devredebilir. Hayvanlarının tamamını ya da bir kısmını devretmek isteyen yetiştirici, dilekçe ile bulunduğu il/ilçe müdürlüğüne müracaat eder. İlgili il müdürlüğü, uygun görüş için dilekçeyi resmî yazı ile TAGEM'e bildirir. TAGEM, devrin uygunluğuna ilişkin görüşüne başvurmak üzere ilgili proje liderine resmî yazı ile görüş sorar. Proje liderince uygun görülmesi halinde, devreden yetiştiricinin sözleşmesi feshedilerek, devralan yetiştirici ile devir aldığı yetiştiricinin sözleşmesindeki proje süresinden kalan süre kadar sözleşme imzalanır ve TAGEM'e bildirilir. Devralan yetiştiriciden, sözleşmede belirtilen proje sorumluluklarını yerine getirmemesi halinde, devreden yetiştiricinin/yetiştiricilerin sözleşme başlangıcından o güne kadar proje gereği ödenmiş tüm destekleme ödemeleri yasal faizi ile birlikte geri alınır.

5) Koruma sürüsünde, proje liderinin önerisi doğrultusunda akrabalı yetiştirmeye yol açmayacak yetiştirme modeli uygulanır ve her hayvan/kovan numaralandırılarak kayıt altına alınır.

6) Yetiştirici, dişi ve erkek hayvan ile arılı kovan sayısını sözleşmede belirtilenin altına düşüremez, sözleşmede belirtilen mücbir sebeplerden dolayı eksilen miktar proje liderinin önerisi doğrultusunda tamamlanır. Koruma altına alınan hayvanların bakım, besleme ve sağlık giderleri yetiştiriciye aittir. İl/ilçe müdürlüklerince proje kapsamındaki hayvanlara kimliklendirme ve koruyucu sağlık hizmetlerinde öncelik verilir.

d) Sözleşme, hakediş ve ödemelere ilişkin olarak bu bentte yer alan hükümler uygulanır. Enstitü Müdürlüğü ile yetiştirici arasında TAGEM tarafından hazırlanan sözleşme imzalanır. İpek böceği koruma projesi uygulanan illerde yetiştirici sözleşmesi yetiştiricinin ikamet ettiği il müdürlüğü ile yetiştirici arasında imzalanır. Sözleşme şartlarını yerine getirmeyen yetiştiriciye ödeme yapılmaz. Desteklenecek hayvan/arılı kovan/yaş koza miktarı, yetiştirici ile yapılan sözleşmede belirtilen hayvan sayısını/arılı kovan/yaş koza miktarını geçemez. Sözleşme süresi sona ermeden; sözleşmede belirtilen mücbir sebepler hariç, her ne sebeple olursa olsun projeden ayrılan yetiştiriciden, sözleşme süresince ödenen destek, yasal faizi ile geri alınır. Mücbir sebepten dolayı azalma durumunda ceza uygulanmaz. Bu durumda mevcut hayvan/arılı kovan sayısı kadar icmal hazırlanır. Takip eden dönemlerde sözleşmede belirtilen hayvan/arılı kovan sayısına tamamlanır. Koruma altına alınmış yerli sığır ve küçükbaş işletmelerine, halk elinde yerli sığır ve küçükbaş hayvan ıslahı projesine geçmek istemeleri halinde öncelik tanınır, bunlar hakkında koruma sözleşmesi sona erer ve herhangi bir cezai işlem uygulanmaz. Proje lideri, Ek-2'de yer alan desteklemeye esas müracaat formunu düzenleyerek Enstitü Müdürlüğü aracılığıyla il müdürlüğüne gönderir. İl müdürlüğü tarafından işletmeler ve hayvanlara ait bilgiler yerinde ve Bakanlık kayıt sisteminde ulusal küpe/kovan numarası bazında kontrol edilerek hazırlanan Ek-3'te yer alan il icmali komisyon tarafından imzalanarak yazılı ve elektronik (belgenet) ortamda TAGEM'e, bilgi amaçlı da ilgili enstitüye gönderilir.

e) İpek böceği koruma desteği kapsamında Bakanlık kayıt sistemlerine kayıtlı üretim yapan ve ipek böceği larvalarının üreticiye tesliminden önce (Nisan ayı içerisinde) müracaat eden ve müracaatları kabul edilen, TAGEM tarafından hazırlanan sözleşme şartlarını yerine getiren yetiştiricilere yaş koza kilogram başına ödeme yapılır. Yetiştiriciler bahsi geçen dönemde ilgili il/ilçe müdürlüğüne başvuru yapar, il/ilçe müdürlüğü gelen başvuruları değerlendirilmesi için TAGEM'e gönderir ve akabinde TAGEM'ce uygun görülen başvurular tespit yapılabilmesi için proje liderine gönderilir, uygun görülen yetiştiricilerle TAGEM tarafından hazırlanan sözleşme imzalanır. İpek böceğinden fizyolojik olarak yaş koza elde edildiği aylarda, proje lideri ve projenin yürütüldüğü ilin il tarım ve orman müdürlüğünce görevlendirilen bir temsilci ile proje kapsamındaki yetiştiricilerin elde ettikleri yaş kozalar tartılarak tutanak altına alınır ve bu Tebliğin yayımı tarihini takiben proje liderince, Ek-2'de yer alan desteklemeye esas müracaat formuna işlenerek ilgili il müdürlüğüne gönderilir. İl müdürlüğü tarafından Bakanlık kayıt sistemi ve tutanak bazında kontrol edilerek hazırlanan Ek-3'te yer alan il icmali, yazılı olarak ve elektronik ortamda TAGEM'e gönderilir.

(2) Hayvan genetik kaynaklarının yerinde geliştirilmesine (Halk Elinde Küçükbaş, Yerli Sığır ve Anadolu Mandası Islahı Projesi) ilişkin desteklemelere dair usul ve esaslar şunlardır:

a) Yeni başlatılacak alt projeler ile önceki yıllarda başlatılan ve devam edecek alt projeler aşağıdaki tabloda belirtilmiştir:

İrk ve Proje Sayısı	İl ve Proje Sayısı	Hayvan Sayısı (baş)
Akkaraman Koyunu (34)	Adana (1), Aksaray (2), Ankara (1), Bingöl (2), Çankırı (2), Çorum (3), Karaman (2), Kayseri (3), Kırşehir (2), Konya (4), Malatya (3), Niğde (6), Tokat (2), Yozgat (1)	214.200
Şavak Akkaraman Koyunu (16)	Elazığ (6), Erzincan (6), Tunceli (4)	100.800
Ankara (Tiftik) Keçisi (5)	Ankara (5)	31.500
Bafra Koyunu (1)	Amasya (1)	6.300
Dağlıç Koyunu (1)	Afyonkarahisar (1)	6.300
Eşme Koyunu (1)	Uşak (1)	6.300
Güney Karaman Koyunu (Karakoyun) (4)	Mersin (4)	25.200
Hamdani Koyunu (4)	Siirt (2), Şırnak (1), Muş (1)	25.200
Hemşin Koyunu (6)	Ardahan (1), Artvin (5)	37.800
Honamlı Keçisi (3)	Antalya (1), Burdur (2)	18.900
İvesi Koyunu (12)	Adana (1), Gaziantep (2), Kilis (2), Mersin (4), Şanlıurfa (3)	75.600
Kangal Akkaraman Koyunu (9)	Sivas (9)	56.700
Karacabey Merinosu Koyunu (6)	Balıkesir (4), Çanakkale (1), Edirne (1)	37.800
Karayaka Koyunu (10)	Amasya (2), Giresun (1), Ordu (3), Tokat (2), Trabzon (2)	63.000
Karakas Koyunu (4)	Diyarbakır (4)	25.200
Karya Koyunu (3)	Aydın (1), Denizli (2)	18.900
Kıl Keçisi (22)	Adana (3), Amasya (1), Antalya (1), Aydın (1), Bingöl (1), Burdur (1), Çanakkale (1), Çorum (1), Denizli (1), Edirne (1), Isparta (2), İzmir (1), Karaman (1), Mersin (3), Niğde (1), Tokat (1), Şırnak (1)	138.600
Kıvırcık Koyunu (5)	Aydın (1), Balıkesir (1), İzmir (1), Kırklareli (2)	31.500
Kıvırcık (Yalova Kıvırcığı) Koyunu (1)	Yalova (1)	6.300
Kilis Keçisi (4)	Gaziantep (2), Kilis (2)	25.200
Koçeri Koyunu (5)	Batman (5)	31.500
Maltız Keçisi (1)	Kırklareli (1)	6.300
Mahalli Keçisi (1)	Diyarbakır (1)	6.300
Morkaraman Koyunu (18)	Ağrı (4), Bingöl (7), Erzurum (4), Elazığ (2), Muş (1)	113.400
Arılı Koyunu (1)	Trabzon (1)	6.300
Orta Anadolu Merinosu Koyunu (7)	Ankara (2), Eskişehir (2), Karaman (2), Konya (1)	44.100
Pirit Koyunu (2)	Isparta (2)	12.600
Pırlak Koyunu (4)	Afyonkarahisar (2), Antalya (1), Kütahya (1)	25.200
Ramlıç Koyunu (4)	Afyonkarahisar (2), Eskişehir (2)	25.200
Sakız Koyunu (2)	Çanakkale (1), İzmir (1)	12.600
Tahirova Koyunu (1)	Çanakkale (1)	6.300
Türk Saanen Keçisi (2)	Çanakkale (2)	12.600
Zom Koyunu (6)	Diyarbakır (4), Şanlıurfa (2)	37.800
Anadolu Mandası (20)	Afyonkarahisar (1), Amasya (1), Balıkesir (1), Bartın (1), Bitlis (1), Çorum (1), Diyarbakır (1), Düzce (1), Giresun (1), İstanbul (1), Kayseri (1), Kocaeli (1), Kütahya (1), Muş (1), Samsun (1), Sivas (1), Tokat (1), Yozgat (1), Zonguldak (1), Ordu (1)	35.000
Güney Anadolu Kırmızı (GAK) (2)	Batman (1), Diyarbakır (1)	6.000
Yerli Kara (1)	Ankara (1)	2.000

b) Yeni başlatılacak alt projeler için; başvuru yeri, şekli, zamanı, değerlendirilmesi ve sözleşmeye ilişkin hususlar şunlardır:

1) Projeye girmek isteyen yetiştiriciler il/ilçe müdürlüklerine başvurur. İl/ilçe müdürlükleri, müracaat edenler arasından proje lideri tarafından seçilen hayvanların ırk, cinsiyet, tür, işletme ve sahiplik bilgisi açısından Bakanlık kayıtları ile uyumluluğunu kontrol eder. Gerekiyorsa bilgileri günceller. Bu hayvanlara ait seçim tutanağı, proje lideri ve il müdürlüğünce imzalanarak onaylanmak üzere TAGEM'e gönderilir. Tutanağın TAGEM tarafından onaylanmasından sonra proje uygulama esasları yönergesi ekinde yer alan sözleşme imzalanır.

2) Projeye ilk kez dâhil olacak her bir yetiştiricinin sürüsünde en az bulunması gereken bir yaş ve üzeri anaç koyun/keçi sayısı; Maltız, Türk Saanen keçileri ile Tahirova, Sakız ve Eşme koyunu için 40 baş, diğer ırklar için ise 100 baştır. Projenin ilk kez başlatılacağı illerdeki manda ve yerli sığır işletmesinde bulunması gereken anaç hayvan sayısı en az 3 baştır. Manda ve yerli sığırlar en az 18 aylık olmak zorundadır.

3) Halk Elinde Küçükbaş Hayvan Islahı Ülkesel Projesinde her alt proje; en fazla 6000 baş anaç, 300 baş erkek hayvandan oluşur ve elde aşım yöntemiyle kontrollü çiftleştirilen yeterli miktarda elit anaç koyun/keçi bulundurulabilir. Yeni başlayacak ve proje için yeterli hayvan materyali temininin güç olduğu ırklara ait alt projelerde 5000 baş anaç, 250 baş erkek hayvan materyalini tamamlamak şartıyla proje başlatılabilir ve proje sürecinde hayvan sayısı 6000 baş anaç, 300 baş erkek hayvana tamamlanır. Projedeki hayvan sayısının mümkün olduğunca az sayıda işletmeden tamamlanması ve seçilen işletmelerde uygun olan hayvanların tamamının projeye dâhil edilmesi esastır.

4) Manda ve yerli sığırlarda her alt proje, boğa dâhil en az 800 baş hayvandan oluşur. Devam eden projelerde bu sayı aranmaz. Ancak projedeki eksilen hayvanlar, öncelikle proje kapsamında doğan yavrular ile tamamlanır.

5) İl/ilçe müdürlüklerince proje kapsamındaki hayvanlara koruyucu sağlık hizmetleri ve ulusal küpeleme işlemlerinde öncelik verilir.

c) Destekleme ödemelerine ilişkin usul ve esaslar şunlardır:

1) Halk Elinde Hayvan Islahı Ülkesel Projesine dâhil olan ve proje yükümlülüklerini yerine getiren yetiştiricilerin hayvanları için destekleme ödemesi yapılır. Bu hayvanlardan proje gereği alınan verilerin, TAGEM tarafından belirlenen format ve süre içerisinde gönderilmesi zorunludur. Küçükbaş hayvanlardan proje gereği alınan verilerin "Ulusal Küçükbaş Hayvan Islahı Bilgi Sistemi (UKIBS)"ne kaydedilmesi zorunludur.

2) Proje Yürütme Kurulunda değerlendirilen alt projelere ait destek müracaatları kurulca belirlenen tarihe kadar proje lideri, desteklemeye esas müracaat formunu (Ek-4, Ek-6, Ek-8, Ek-12) düzenleyerek il müdürlüğüne teslim eder.

3) İl/ilçe müdürlükleri, proje liderinin müracaatı tarihinden itibaren en geç 45 takvim günü içerisinde işletmeler ve hayvanlara ait bilgileri yerinde ve Bakanlık kayıt sisteminde ulusal küpe bazında kontrol eder. Proje liderince damızlıklar seçildikten sonra il içi ve il dışı hayvan hareketlerine uygun, belgeli olarak işletmeden çıkan hayvanlar için bu belgelerin ibrazı, yerinde kontrol sayılır ve bu hayvanlar da desteklemeye dâhil edilir. Hazırlanan proje destekleme il icmalı (Ek-5, Ek-7, Ek-9, Ek-13), elektronik ortamda, yazılı olarak TAGEM'e gönderilir.

ç) Islah programındaki; koyun/keçi ve yavruları için halk elinde ıslah desteğine ilişkin usul ve esaslar şunlardır:

1) Yavruarda; destekleme yılı içerisinde doğan, doğum ağırlığı dışında en az bir tartım verisi alınan kuzu/oğlak başına yılı içinde ödeme yapılır. Doğum kayıtları taban sürülerde; ana-yavru (doğan yavrunun doğum tarihi, cinsiyeti, ana-yavru kulak numaraları), elit sürülerde; ana-baba-yavru (doğan yavrunun doğum tarihi, cinsiyeti, ana-baba-yavru kulak numaraları) şeklinde olur.

2) Irklara ve bölgelere göre destekleme yılında doğan ve proje gereği alınması gereken verileri destekleme yılını takip eden yıla sarkan veya mevzuattan kaynaklanan sebeplerle ödemeleri destekleme yılını takip eden yıla sarkan hayvanlar için desteklemeye esas müracaat formunun destekleme yılını takip eden yılın Nisan ayının son haftasının son iş günü mesai bitimine kadar il müdürlüğüne teslim edilmesi halinde destekleme yılı bütçesinden ödeme yapılır. İl/ilçe müdürlükleri bu müracaatları da değerlendirir ve en geç 45 takvim günü içerisinde il müdürlüğü tarafından oluşturulan il icmalı TAGEM'e gönderilir.

3) Koyun/keçilere; devam eden projelerde, destekleme yılı içerisinde doğum kaydı olan anaç koyun/keçiler ile destekleme yılında yeni başlayacak projelerde proje materyali olarak seçilen anaç koyun keçiler ve damızlık erkekler için ödeme yapılır.

d) Damızlık erkek materyal (koç/teke) desteği: Proje lideri koç/teke katımından önce damızlıkta kullanılacak tüm koç/teke listesini işletme esaslı olarak il/ilçe müdürlüğüne bildirir. Proje kapsamındaki işletmelerde, projede olsun veya olmasın tüm anaç materyal için projeden elde edilen koç/tekeler dışında erkek materyal kullanılamaz. Belirlenen erkek materyal dışında koç/teke kullanılması durumunda o yıl için proje kapsamındaki hiçbir destek ödenmez. Desteğe ilişkin diğer hususlar şunlardır:

1) Her yirmi anaç materyale bir damızlık erkek materyal oranından fazla olmamak üzere halen kullanılan koç/tekelerle ödenir.

2) İşletmede projeye kayıtlı olmayan dişi materyal için projeden seçilen ve yirmi anaç materyale bir damızlık erkek materyal oranını geçmemek üzere kullanılan damızlık koç/tekelerle ödenir.

3) Proje lideri tarafından bir sonraki dönemde kullanılmak üzere seçilen damızlık adayı erkek materyale, projede kayıtlı koç/tekelerin sayısı kadarına ödenir.

4) Elit ve/veya beş yıllık dönemini tamamlayan taban sürülerden işletme ihtiyacı ayrıldıktan sonra kalan hayvanların her işletme için %10 oranını geçmemek üzere damızlık adayı olarak seçilen erkek materyalden, aynı ırka ait alt projelerin yürütüldüğü işletmelere ve Bakanlık izni ile kurulan koç/teke istasyonlarına/merkezlerine, il içi ve/veya il dışı satışı yapılan hayvanlar için satışı yapan yetiştiriciye ödenir. Satışın belgelendirilmesine ilişkin hükümler TAGEM tarafından talimatla belirlenir. Bu kapsamda il müdürlüklerine müracaatı yapılan hayvanlar için ödeme yapılır.

5) Hayvan sayısı oranlarındaki kusurlar en yakın rakama tamamlanır.

6) Damızlık erkek materyal (koç/teke) desteği, koyun/keçi ve yavru il icmalı ile birlikte hazırlanır.

e) Manda ve yerli sığır desteğine ilişkin usul ve esaslar şunlardır:

1) Manda desteği: Proje gerekliliklerini yerine getirmek şartıyla, damızlık boğa, destekleme yılı içinde doğuran ve doğurmayan anaç manda ile destekleme yılı içerisinde bir yaşını dolduran (en az doğum, altı ay ve bir yaş canlı ağırlık verileri alınarak, damızlığa ayrılmak üzere seçilen) manda düvesi/tosunu için ödenir. Projelere yeni manda işletmesi alınması halinde destekleme yılı içinde Bakanlık kayıt sistemindeki (TÜRKVET) yavru kaydına göre doğuran/doğurmayan anaç manda üzerinden destek alır.

2) Destekleme yılı içinde ödemesi doğurmayan anaç manda üzerinden yapılan ve ödeme icmalı düzenlendikten sonra destekleme yılında doğuran mandalar ile bir yaşını doldurmuş manda düve/tosun için fark ödemesi yapılır. Fark ödemesi için Ek-10'da yer alan desteklemeye esas müracaat formu, destekleme yılını takip eden yılın Şubat ayının ikinci haftasının son iş günü mesai tarihine kadar proje lideri tarafından il müdürlüğüne teslim edilir. İl müdürlükleri müracaatları değerlendirerek en geç 30 gün içerisinde Ek-11'de yer alan il icmalını düzenler ve

TAGEM'e gönderir. Gerçek ve tüzel kişiliğe ait işletmelerde en fazla 500 baş mandaya kadar destekleme ödemesi yapılır.

3) Yerli sığır desteği: Proje gerekliliklerini yerine getirmek şartıyla Güney Anadolu Kırmızısı (GAK) ve Yerli Kara ırkı sığırlar (dişi/erkek) ile destekleme yılı içerisinde bir yaşını dolduran (en az doğum, altı ay ve bir yaş canlı ağırlık verileri alınarak damızlığa ayrılmak üzere seçilen) sığır düvesi/tosunu için ödeme yapılır.

4) Destekleme yılı içinde ödemesi yapılan ve icmal düzenlendikten sonra destekleme yılında bir yaşını doldurmuş düve/tosun için fark ödemesi yapılır. Fark ödemesi için Ek-14'te yer alan desteklemeye esas müracaat formu, destekleme yılını takip eden yılın Şubat ayının ikinci haftasının son iş günü mesai tarihine kadar proje lideri tarafından il müdürlüğüne teslim edilir. İl müdürlükleri müracaatları değerlendirerek en geç 30 gün içerisinde Ek-15'te yer alan il icmalini düzenler ve TAGEM'e gönderir. Gerçek ve tüzel kişiliğe ait işletmelerde en fazla 500 baş yerli sığıra kadar destekleme ödemesi yapılır.

5) Koruma altına alınmış yerli sığır ve küçükbaş hayvan işletmelerine, halk elinde yerli sığır ıslahı ve küçükbaş hayvan ıslahı projelerine geçmek istemeleri halinde öncelik tanınır ve bunlar hakkında herhangi bir cezai işlem uygulanmaz."

MADDE 9- Aynı Tebliğin 16 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

"(13) Hayvancılık desteklemelerinin kontrolü ve denetimi faaliyetleri kapsamında, gerekli görülen laboratuvar analizleri, Bakanlıkça yapılır."

MADDE 10- Aynı Tebliğin Ek-2'si, Ek-3'ü, Ek-5'i, Ek-6'sı, Ek-7'si, Ek-9'u, Ek-11'i ve Ek-13'ü ekteki şekilde değiştirilmiş ve aynı Tebliğe ekteki ekler eklenmiştir.

MADDE 11- Bu Tebliğ 1/1/2025 tarihinden geçerli olmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12- Bu Tebliğ hükümlerini Tarım ve Orman Bakanı yürütür.

[**Ekleri için tıklayınız.**](#)